

MORALINĖ ISLAMO SISTEMA

Islamas nustatė keletą universalių fundamentalių teisių žmonijai kaip visumai, kurių turėtų būti laikomasi ir paisoma bet kokiomis aplinkybėmis. Kad pasiektų tų teisių, islamas pateikia ne tik teisėtą asmens apsaugą, bet ir labai efektyvią moralinę sistemą. Taip islame viskas, kas veda į individo ar visuomenės gerovę, yra morališkai gera, o kas yra žalinga- morališkai bloga. Islamas skiria tiek daug svarbos Dievo ir žmogaus meilei, kad net perspėja dėl per didelio formalizmo. Tauriajame Korane mes skaitome:

„Teisingumas nėra tame, kad jūs atgręžiate savo veidus į Rytus ar Vakarus, bet teisingumas yra kai tiki Allahą ir Paskutiniąją Dieną, ir Angelais, ir Knygą, ir Pranašais, ir pasidalini savo pinigais iš meilės Jam giminėms ir našlaičiams, vargstantiems, pakeleiviams, elgetoms ir vergams išpirkti, kai laikosi maldos ir moka išmaldą, ir kurie išpildo savo pažadus, kada juos pažada, ir yra kantrūs skurde bei skausme ir nepalaužiami karo metu, tai tie, kurie yra tikrai teisingi, ir tai tie, kurie yra dievobaimingi.“
(Šv.Koranas-2:177)

Mums šioje eilutėje yra pateikiamas gražus teisingo ir dievobaimingo žmogaus apibūdinimas. Jis turėtų paklusti sveikiems nurodymams, tačiau koncentruoti savo žvilgsnį į Dievo meilę bei savo bendražygių meilę.

Mums yra pateikiami keturi nurodymai:

1. Mūsų tikėjimas turėtų būti tikras ir nuoširdus.
2. Mes privalome būti pasiruošę parodyti jį labdaringais poelgiais mūsų bendražygių atžvilgiu.
3. Mes privalome būti gerais piliečiais, paremiantys socialines ir labdaros organizacijas.
4. Mūsų pačių individualios sielos privalo būti tvirtos ir nepajudinamos bet kokiomis aplinkybėmis.

Tai yra standartas, pagal kurį tam tikras elgesio modelis yra įvertinamas ir klasifikuojamas į gerą arba blogą. Šis įvertinimo standartas sudaro branduolį, apie kurį visas moralinis elgesys turėtų sukristi. Prieš nustatydamas bet koki moralinį įsakymą, islamas siekia tvirtai įskiepyti į žmogaus širdį tikrumą, kad jo elgesys yra su Dievu, kuris mato jį visada ir visur; kad jis gali pasislėpti nuo viso pasaulio, tik ne nuo Jo; jog jis gali pabėgti nuo bet kieno nagų, tik ne nuo Dievo.

Taip, nustatydamas Dievo pageidavimus kaip žmogaus gyvenimo tikslą, islamas pateikė aukščiausią įmanomą moralės standartą. Tai yra šuolis, suteikiantis neribotas galimybes žmonijos moraliniam tobulėjimui. Dieviškus

atskleidimus padaręs pirminiu žinių šaltinių, jis suteikia pastovumo ir stabilumo moraliniams standartams, kurie duoda pagrįstą užmojų nuoširdiems pritaikymams, adaptacijoms ir inovacijoms, tačiau ne per iškrypimus, smarkias permainas, atominį reliatyvizmą ar moralinį nestabilumą. Jis suteikia sankciją moralumui Dievo meilėje ir baimėje, kas skatina žmogų paklusti moraliniam įstatymui netgi be jokio išorinio spaudimo. Per tikėjimą Dievu ir Teismo Diena, jis suteikia jėgą, kuri įgalina asmenį priimti moralų elgesį uoliai ir nuoširdžiai, su visu širdies ir sielos atsidavimu.

Jis neteikia jokių moralinių vertybių naujadarų per klaidingą naujumo ir inovacijos pojūtį, nei siekia sumenkinti gerai žinomų moralės normų svarbą, nei be priežasties suteikia išpūstos reikšmės vienoms normoms, ar neigia kitas. Jis pritaria visoms bendrai žinomoms moralinėms vertybėms ir su balanso bei proporcijos jausmu paskiria kiekvienai jų tinkamą vietą ir funkciją bendroje gyvenimo scheme. Jis praplečia žmogaus individualaus ir bendro gyvenimo akiratį-jo šeimyninius ryšius, jo pilietinį elgesį ir jo aktyvumą politinėje, ekonominėje, teisinėje, edukacinėje ir socialinėje srityse. Jis apima jo gyvenimą nuo namų iki visuomenės, nuo pietų stalo iki mūšio lauko bei taikos konferencijų, tiesiog nuo lopšio iki kapo. Trumpai sakant, jokiai gyvenimo sferai netrūksta universalaus ir visapusio moralinių islamo principų pritaikymo. Tai daro moralę valdančia ir užtikrina, kad gyvenimo reikalai bus reguliuojami pagal moralės normas vietoje savanaudiškų troškimų ir nereikšmingo suinteresuotumo dominavimo.

Jis nustato žmogui gyvenimo sistemą, kurios pagrindas yra visiškai geras ir be jokio blogio. Jis sužadina žmones praktikuoti vertybes, o taip pat ir įtvirtinti vertybes ir su šaknimis išrauti ydas, kviesti gėrį ir uždrausti blogį. Jis nori, kad sąmonės verdiktas imtų viršų ir vertybė nebūtų pavergta griežti antruoju smuiku blogiui. Tie, kurie atsako į šį kvietimą, yra surenkami kartu į bendruomenę ir jiems duodamas „musulmonų“ vardas. Ir ypatingas objektas, esantis šio bendruomenės (Ummah) formavimosi pagrindu, yra tai, kad jis turėtų sukelti organizuotas pastangas įtvirtinti ir sustiprinti gerumą ir nuslopinti bei išnaikinti blogį.

Čia mes pateikiame kai kuriuos pagrindinius islamo mokymus įvairiais musulmono gyvenimo aspektais. Jie apima platų asmeninio musulmono moralinio bei jo socialinių pareigų spektrą.

Dievo suvokimas

Taurusis Koranas mini tai kaip aukščiausią musulmono savybę:

„...Išties, gerbiausias iš jūsų Dievo akyse yra pamaldžiausias... „
(Šv.Koranas-49:13)

Nuolankumas, mandagumas, aistrų kontrolė, teisingumas, dorumas, kantrybė, pastovumas ir pažadų tesėjimas yra moralinės vertybės, kurios ne kartą yra pabrėžiamos Korane. Tauriajame Korane mes skaitome:

„...Ir Dievas myli tuos, kurie yra tvirti ir pastovūs.“ (Šv.Koranas-3:146)

„Ir lenktyniaukite vienas su kitu, kad pasiektumėte jūsų Išlaikytojo atleidimą ir Rojų, platų kaip dangus ir žemė, kuris yra paruoštas Dievą suvokiantiems, kurie duoda labdarai ir gausos, ir negandų laikais, ir sulaiko savo pyktį, ir atleidžia savo bendražygiams, nes Dievas myli tuos, kurie gerai elgiasi.“

(Šv.Koranas-3:133-134)

„-Atlikinėk reguliarias maldas, reikalauk to, kas teisinga, ir drausk tai, kas yra klaidinga: ir būk kantrus, kad ir kas tave užgriūtų, tai yra teisingas pastovumas. Ir neišpūsk savo žandų (išdidžiai) žmonėms, nei akiplėšiškai vaikščioki žemėje, nes Dievas nemyli jokių pasipūtėlių ir pagyrūnų. Ir būk santūrus savo eisenoje ir nuleiski savo balsą, nes nemaloniausias iš garsų, iš tikrųjų, yra asilo bliovimas.“

(Šv.Koranas-31:17-19)

Pranašas Muhammedas (Ramybė Jam), apibendrindamas musulmono moralinį elgesį, sakė:

„Mano Išlaikytojas davė man devynis įsakymus: išlikti sąmoningam Dievo atžvilgiu, tiek privačiai, tiek ir viešai; kalbėti teisingai, tiek supykus, tiek esant patenkintam; rodyti santūrumą tiek varge, tiek turte; atnaujinti draugystę su tais, kurie buvo ją nutraukę su manimi; duoti tam, kas atėmė iš manęs; kad mano tylą būtų užimta galvoju; kad mano išvaizda būtų perspėjimas; ir kad aš turėčiau įsakyti tai, kas yra teisinga.“

Socialinės pareigos

Islamo mokymai apie socialines pareigas yra grindžiami gerumu ir dėmesiu kitiems. Kadangi nurodymas būti geram gali konkrečiose situacijose pasirodyti per platus, islamas ypač pabrėžia tam tikras gerumo išraiškas ir apibrėžia įvairių santykių pareigas ir teises. Vis plečiant santykių ratą pirmiausia mūsų pareiga yra mūsų artimiausiai šeimai-tėvams, vyrai ar žmonai, vaikams, tada kitiems giminaičiams, kaimynams, draugams ir pažįstamiems, našlaičiams ir našlėms, bendruomenės vargšams, kitiems musulmonams bei visiems žmonėms ir gyvūnams.

Tėvai:

Tėvų mylėjimas ir rūpinimasis jais yra itin pabrėžiama islamo mokymuose, ir tai yra labai svarbi musulmono tikėjimo išraiškos dalis.

„Jūsų Išlaikytojas paskelbė, kad jūs garbintumėte tik Jį, ir kad būtumėte geri savo tėvams. Jei vienas jų ar abu sulaukė senatvės su jumis, netarkite jiems paniekos žodžio, nei atstumkite juos, bet kreipkitės į juos su pagarba. Ir iš gerumo apglėbkite juos nuolankumo sparnu ir sakykite: „Mano Išlaikytojau! Suteik jiems Savo malonės, nes jie puoselėjo mane vaikystėje.““

(Šv.Koranas-17:23-24)

Kiti giminės:

„Ir suteik giminaičiams atitinkamas teises, kaip (taip pat ir) tiems, kuriems reikia pagalbos, ir keliautojams. Nešvaistykite savo turto kaip švaistūnai.“

(Šv.Koranas-17:26)

Kaimynai:

Pranašas (Ramybė Jam) sakė:

„Tas nėra tikintysis, kuris sočiai prisivalgo, kada jo kaimynas šalia jo yra alkanas, ir tas netiki, kurio kaimynai nėra saugūs dėl jo žalingo elgesio.“

Iš tikro, pagal Koraną ir Sunnah, musulmonas turi vykdyti savo moralines pareigas ne tik savo tėvams, giminėms ir kaimynams, bet ir visai žmonijai, gyvūnams ir naudingiems medžiams bei augalams. Pavyzdžiui, paukščių ir gyvūnų medžioklė pramogai nėra leistina. Taip pat ir medžių bei augalų, kurie veda vaisius, kirtimas yra uždraustas, nebent jei to labai reikia.

Taip moralinių charakteristikų pagrindu islamas sukuria aukštesnę moralės vertybių sistemą, pagal kurią žmonija gali realizuoti savo aukščiausią potencialą. Islamas išvalo sielą nuo savanaudiškumo, despotizmo, ištvirkimo ir nedrausmingumo. Jis sukuria dievobaimingą žmogų, atsidavusį savo idealams, turinčio pagarbos, susilaikymo ir disciplinos bei nenuolaidžiaujantį netiesai. Jis apima moralinės pareigos jausmus ir skatina savikontrolę. Islamas sukelia gerumą, dosnumą, malonę, simpatiją, taiką, nesavanaudišką geranoriškumą, skrupulingą sąžiningumą ir teisingumą visų kūrinių atžvilgiu visose situacijose. Jis puoselėja taurias savybes, iš kurių galima tikėtis tik gero.